

اولین آزمون لاریجانی

تجربه کریدور زنگزور پایان واقیعت خواهد بود یا آغاز حقیقت ؟

علی آهنگر

نویسنده و پژوهشگر تاریخ

داستان زنگزور یکی داستان است پرآب چشم، چهار سال بر این قصه می گذرد. قصه‌ای دراز است. گره افتاده است در این قصه. حالا ای جمع معاشران! گرد هم آبیید و در این شب بیچون گره از زلف یار باز کنید: «معاشران گره از زلف یار باز کنید/ شبی خوش است بدین قصه‌اش دراز کنید». این شب را می شود با این قصه دراز کرد و از این زلف بوی دار معطر شد. می شود زانوی غم بغل کرد و بر «اشک» و «کاسه گر» و «فرودینه» نواخت. نظر این خامه‌دار کوچک را می پرسید؟ بیابید گره از زلف یار باز کنیم، به شعف آییم، شب را به درازنای زلف یار، دراز کنیم. چگونه؟ در شماره ۶ مرداد همین روزنامه شریف هم‌میهن یادداشتی با عنوان: «کریدور چاپهار-زنگزور: چهار سوک ایران به جهان» آورد. ششم مرداد ۱۴۰۴ برای طرح این داستان خیلی دیر بود. باید که یک سال یا دوسالی پیش‌تر چنین می نگاشتیم. اما چه توان کرد که فکر من و دل باطل بود. حالا هم هیچ اتفاق غیرممکنی نیفتاده. راه‌های گشایش بسته نشده‌اند. به قول دکتر علی لاریجانی، آن یوسف عزیز گشته به مصر دوستی‌ها در گفت‌وگویش با اکوایران: «عالم سیاست بدون راه حل نیست». در عالم سیاست وقتی انسان‌های پخته، نیکواندیشه‌و تکنوکرات باشند، هیچ مسئله‌ای بدون راه حل نیست: که سهل است؛ هر تهدیدی با اندیشه نیکو به فرصتی دست‌نیافتنی بدل می شود. حالا اکنون که بسیاری دالان زنگزور تغییر نام یافته به «کریدور ترامپ برای صلح و شکوفایی بین‌المللی» را یک تهدید مسلم می‌پندارند، ذهن‌های آگاه و عاقبت‌اندیش می‌توانند از آن فرصتی بی‌اندازه خیر آفرین بسازند. فرصتی برای تأمین منافع ملی و چنانکه خواجه نصیرالدین طوسی - آن که به استادالبشر و عقل حادی عشر در دنیای خردمندان شهره آفاق گشت -، تعبیر می کند، به «خیرعالم» بدل کرد.

در واپسین دقیقه‌های جمعه ۱۷مرداد ۱۴۰۴ در دنیای سیاست، اقتصاد و ژئوپلیتیک، زمین‌لرزه‌ای شورآفرین افتاد. نیمه‌شب بود. نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان، در کنار الهام‌علی اف رئیس‌جمهور همسایه شمالی، در دو سوی دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور پرسیروصدای آمریکا در دفتر کار او کاخ

نگاه تحلیلیگر ۲/

پیروزی ترامپ بر ظریف

درباره مسیری که به توافق آذربایجان و ارمنستان رسید

نادر صدیقی

نویسنده و پژوهشگر

این تیت تر تلخی است؛ اما حالا که جمهوری آذربایجان و ارمنستان در کاخ‌سفید به توافق درباره کریدوری رسیده‌اند که ترامپ نام خود را بر آن گذاشته، می‌توان از منظر فرصت‌های از دست‌رفته منافع ملی ایران، این تیت‌ر حسرت‌بار را مناسب‌دید. ظریف زمانی که مسئولیت سیاست‌ خارجی ایران را برعهده داشت، از همان منظر فرصت‌محوری خودش حرکت می‌کرد. او فرصت زمانه را دریافته بود و باور داشت تهدیدها وقتی رخ می‌نمایند که فرصت‌ها در نهایت سخاوت به بیگانگان واگذار شوند. حال، تواع ناخواسته رانده‌شدن دیپلمات‌های تئورسین چون ظریف به کرسی‌نشینی آکادمیک، در سرفصل‌های اساسی دیپلماسی، خود را در کریدور موسوم به ترامپ‌نشان می‌دهد.

من در آن روزهای آخر که ظریف به ایروان و باکو رفت تا ابتکار عمل منطقه‌گرایی شش کشوری را به دست گیرد، بارقه‌ای از امید در چشمان او دیدم (شبیه همان برق نگاه‌ی که در نخستین سمت‌گیری‌ها به جانب توافق هسته‌ای داشت). فیلم دیدار او با الهام علی اف و زین بدن ظریف این را نشان می‌داد. با یک عزم محکم به قفقاز رفته بود تا طرح شش کشوری را که از آن پوتین بود و اردوغان به تملک خود درآورد، پیش از آنها به نفع کل منطقه شکل دهد. حتی این را به‌نوعی به علی اف گفت که آمده‌ام چنین کنم. حق این بود که در کابینه مرحوم رئیسی نیز در پست خود باقی بماند. مدت‌ها قبل از اینکه پوتین یا اردوغان سخنی از همگرایی قفقاز و ایران و ترکیه و روسیه به میان آورد، حتی قبل از روشن شدن نتایج جنگ، یعنی در مقاله ۲۵ اکتبر ۲۰۲۰، نوشتم: «اما می‌توانیم از خلال صلح‌سازی فعال بر بنیاد رفع اشغالگری و آشتی طرفین منازعه، کمک کنیم که قفقاز تبدیل به خانه مشترک قفقازی‌ها (آذری‌ها، ارمنستانی‌ها، گرجی‌ها و اقوام شمالی قفقاز) شود و از این طریق، دروازه جهانی جدید به روی خود بگشاییم. جهان عاری از تحریم و سرشار از مراوده‌های فرهنگی و گردشگری و تجارت. اگر چنین نکنیم یعنی رویکردی انفعالی، رفع تکلیفی و تماشاگرانه در قبال رسالت صلح‌سازی بر بنیاد رفع اشغالگری داشته باشیم، نیروهای اشغالگر قادر خواهند بود از خلال همدستی با ناسیونال فاشیسم بومی و آریاپرستانه، حساسیت ناسیونال فاشیسم

سفیدنشدند. توافق نام‌هی صلحی بعد از جنگ‌های ۳۵ساله امضا کردند. در این شب، نیکول پاشینیان، اداره مرز ۴۴ کیلومتری خود را برای تبدیل شدن به یک کریدور «فرامرزی» - که قوانین خاص خودش را دارد- برای ۹۹ سال به ایالات متحده آمریکا سپرد و نام آن را «مسیر ترامپ برای صلح و شکوفایی بین‌المللی» گذاشت. ترامپ که در برقراری پنجمین صلح به گفته خودش و نزدیک‌تر شدن به جایزه صلح نوبل در پوست خود نمی‌گنجید، اظهار مسرت کرد که به‌زودی از این گذرگاه بر داستان در مرز شمالی ایران دیدن کند و از همین گذر به افتخار دریافت جایزه صلح نوبل دست یابد. جایزه‌ای که رئیسان دو کشور همسایه شمالی قول دادند برای تقدیمش به او حداکثر تلاش و تبلیغ خود را به خرج دهند. خیلی هم خوب. اینک چه کریدور زنگزور بنامیمش و چه مسیر ترامپ، در عملکردش برای ما تفاوتی ایجاد نمی‌کند. در هر دو نام تهدیدی اجتناب‌ناپذیر است که فقط می‌توانیم آن را به فرصتی بی‌بدیل و استثنایی در تاریخ سیاست، اقتصاد و ژئوپلیتیک بدل کنیم. راه دیگری معطوف به منافع ملی و خیر عامه در این رهگذر قابل تصور نیست.

اینجاست که فکر راه حل اندیش دکتر علی لاریجانی به کار می‌آید و به بار می‌نشیند. او در آزمون سترو وودهنگام در گذرگاه تاریخ قرار گرفته‌است. دکتر علی لاریجانی می‌تواند با طر ح اتصال بندر چاپهار و جاسک به کریدور زنگزور، و متصل کردن ایران به چهار سوک تجارت جهانی از شرق تا به غرب؛ و از جنوب تا به شمال، تهدیدی آشکار را به فرصتی بی‌مانند بیاراید. این اتصال می‌تواند با ایجاد هزاران شغل از سیستان و بلوچستان تا آذربایجان شرقی و غربی و اردبیل، اقتصاد ایران را شکوفا کند، موجب جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی شود، برای مردم رفاه و ثروت بیافریند، محرومیت را کاهش دهد و اقتصاد ایران را از نفرت رها کند. افزون بر اینها، خفگی ژئوپلیتیک ایران را بگشاید و ایران را در فرصتی باورنکردنی در مرکز ترانزیت و ارتباط‌های جهانی از هند و چین تا مدیترانه و اروپا، و از خلیج فارس تا شمال و جنوب آفریقا قرار دهد. آنچه‌ها که در طول این چهار سال بر قصه زنگزور گذشت، واقعیت‌ها بود. آنچه‌با تدبیر درست از امروز به بعد ممکن است «شکوفا» شود، آغاز یک «حقیقت» است. حقیقت آن چیزی است که باید باشد، بر خلاف واقعیت که آن چیزی است که هست. آید دکتر علی لاریجانی که در باورمندی نخستین‌اش پس از انتصاب در جایگاه تصمیم‌ساز نظام، با تأسی به آینی از قرآن کریم، خود را یوسف عزیز گشته مصر دوستی‌ها نمود، مانند یوسف «حفیظ» و «علیم» آغاز این حقیقت می‌شود؟

۲

تیتریک

HEADLINE ONE

گزارش یک

پزشکیان به مناسبت روز خبرنگار با اشاره به اتحاد و انسجام ملی گفت:

سال ۱۴۰۱ را با ۱۴۰۴ مقایسه کنید

این مجموعه هدف قرار گرفت، مانیز جلسه‌ای داشتیم و حمله دشمن به آن جلسه نیز ناموفق بود. در طول آن ۱۲ روز، دولت با تمام روزآرخانه‌ها جلسات مستمر برگزار کرد و برنامه‌ریزی لازم برای استمرار خدمات‌رسانی به مردم انجام شد. در هیچ بخش، از کالاهای اساسی تا خدمات عمومی، کسری و کمبودی وجود نداشت و آرامش در ارائه خدمات به وضوح قابل مشاهده بود که رسانه ملی آن را منعکس می‌کرد. صداسیماپس از این حادثه به سرعت کارهای خود را ساماندهی کرد و از محل‌های لازم‌پایام‌ها را مخابره نمود. این اقدامات، به‌ویژه فعالیت‌های بی‌سابقه در اطلاع‌رسانی و انتشار اخبار طی آن ۱۲ روز، باعث شد رسانه ملی در جهان مطرح شود و روند ایجاد وحدت و انسجام ملی را تقویت کند؛ این پیامی بود که به همه مردم ایران و همه کسانی که در این کشور زندگی می‌کنند، منتقل شد.»
پزشکیان با اشاره به نقش رسانه ملی در انعکاس پیام دفاع از تمامیت کشور گفت: «این پیام از صداسیمای به‌طور کامل به گوش مردم رسید و در ایجاد انسجام و تقویت روحیه دفاعی بسیار مؤثر بود. از همه کسانی که در ایجاد وحدت و انسجام تلاش کرده‌وی‌کنند، قدردانی می‌کنم، به همین بهانه روز خبرنگار که به یاد خبرنگاران شهید در افغانستان شکل گرفته، فرصتی است تا بر لزوم تداوم انتشار پیام وحدت و انسجام میان همه قومیت‌ها، سلایق و جریان‌های فعال در کشور تأکید شود. در جریان ۱۲ روز دفاع مقدس، علی‌رغم اختلاف‌نظرها، همه برای دفاع از کشور پای ایران ایستادند؛ حتی کسانی که پیش‌تر انتظار نمی‌فت و گاهی سابقه مواجهه با آنها وجود داشت، در این مسیر همراه شدند. رسانه توانست با ایجاد همدلی و وحدت، نقشی ارزشمند ایفا کند و امید است این روند با قدرت ادامه یابد. ایران متعلق به همه ایرانیان است و چه آنان که در داخل هستند و چه آنان که در خار ج زندگی می‌کنند، با قدرت از کشور دفاع خواهند کرد و این پیام باید از رسانه ملی با قوت مخابره شود.» او در پاسخ به سوالی در خصوص نقش خبرنگاران در حفظ و تقویت وحدت و همدلی ملی افزود: «وظیفه خبرنگاران در این زمینه بسیار حیاتی است. در جامعه نقاط مشترک فراوانی وجود دارد و در کنار آن، تفاوت در سلایق نیز طبیعی است. در تجربه شخصی خود بنده، نزدیک‌ترین اعضای خانواده که اصرار داشتند تا پای جان در ایام پر مخاطره تجاوز ۱۲ روزه رژیم صهیونیستی

بررسی پیامدهای ترانزیتی و امنیتی توافق آذربایجان و ارمنستان در کاخ سفید

گزارش دو

ترامپ، بلکه به گورستانی برای مزدوران ترامپ تبدیل خواهد شد.» او سپس با تأکید بر مخالفت همیشگی ایران با شکل‌گیری چیزی به نام کریدور زنگزور، در توضیح دلایل مخالفت ایران تأکید کرد که این کریدور موقعیت ژئوپلیتیک منطقه را تغییر می‌دهد، مرزها را جابه‌جا می‌کند و در راستای تجربه ارمنستان طراحی شده است. ولایتی همچنین به زمایش‌های ایران در منطقه شمال غرب پس از مطرح شدن ساخت این کریدور در سال‌های گذشته نیز اشاره کرد. او همچنین گفت: «با اجرای این توطئه، امنیت قفقاز جنوبی به خطر می‌افتد و بر همین اساس، ایران تأکید کرده است که چه با روسیه و چه بدون روسیه، در راستای امنیت قفقاز جنوبی حرکت خواهد کرد و البته معتقدیم که روسیه نیز به لحاظ راهبردی با این کریدور مخالف است.»

▼ مسکو: صلح آذربایجان و ارمنستان باید بدون مداخله خارجی باشد

ماریا خارووا، سخنگوی وزارت خارجه روسیه روز گذشته به این توافق واکنش نشان داد که تحلیلگران آن را واکنشی نرم ارزیابی کردند. این مقام دستگاه دیپلماسی روسیه، با مثبت ارزیابی کردن نشست اخیر واشنگتن و میانجی‌گری آمریکا گفت: «امیدواریم این گام به پیشبرد دستورکار صلح کمک کند، هر چند تا همین اواخر با کوو و ایروان تأکید داشتند که گفت‌وگو را به‌طور مستقیم و بدون کمک خارجی ترجیح می‌دهند.»
او ضمن یادآوری نقش روسیه در پایان بحران قره‌باغ و جنگ میان ارمنستان و آذربایجان، بهترین راه حل مشکلات قفقاز جنوبی را «یافتن و اجرای تصمیماتی دانست که توسط کشورهای منطقه با حمایت همسایگان مستقیم آن‌ها یعنی روسیه، ایران و ترکیه اتخاذ شود.» سخنگوی وزارت امور خارجه روسیه همچنین هشدار داد: «ورود بازیگران خارج از منطقه باید به تقویت دستورکار صلح کمک کند و نباید مشکلات و خطوط جدایی جدید ایجاد کند. مایل هستیم از تجربه تلخ مداخله غرب در حل‌وفصل بحران‌های خاور میانه‌دوری کنیم.»

باید از این کریدور به نفع خود استفاده کنیم

رحمن قهرمانپور، کارشناس مسائل بین‌الملل درباره تأثیرات این رخداد برای ایران، به خبرنگار هم‌میهن گفت: «این موضوع، یک مسئله تک‌بعدی نیست، آنچه در واشنگتن بر سر آن تفاهم شد، فراتر از یک کریدور است. مجموعه‌ای از راه‌های مواصلاتی خواهد بود. این موضوع را نباید صرفاً از زاویه ژئوپلیتیک نگاه کنیم. نگاه تک‌بعدی به این موضوع تحلیل دقیقی به ما نمی‌دهد. زمانی برخی دوستان معتقد بودند که اتصال این خطوط از طریق ژئوپلیتیک امکان‌پذیر نیست و هیچ وقت وجود ندارد. الان هم تلاش می‌کنند موضوع را صرفاً در این حوزه جلوه دهند. آنچه در قفقاز جنوبی رخ می‌دهد، مجموعه‌ای از بازی‌های قدرت‌های بزرگ یعنی آمریکا، چین، روسیه و قدرت‌های منطقه‌ای یعنی ایران، ترکیه و قدرت‌های قفقاز جنوبی یعنی ارمنستان و آذربایجان است. آنچه امروز به نتیجه رسید، از حدود پنج سال قبل شروع شده بود: افول قدرت روسیه، افزایش نفوذ چین در آسیای مرکزی و قفقاز، تلاش اروپا برای ایجاد کریدور مبانی، افزایش قدرت آذربایجان، به قدرت رسیدن جریان طرفدار نزدیکی به غرب در ارمنستان و تحولاتی که در ترکیه رخ داد.»

محسن صالحی‌خواه

گزارشگر هم‌میهن

امضای سند مشترک میان ارمنستان و آذربایجان با وساطت دونالد ترامپ در کاخ سفید، شرایط موضوع مهم دالان زنگزور را تا حدی دچار تغییرات کرد. اگرچه هنوز قراردادی به امضا نرسیده اما باکو و ایروان به توافق صلح رسیدند که می‌تواند چارچوبی برای ترتیبات آینده منطقه قفقاز جنوبی باشد. براساس این توافق که به امضای نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان، الهام علی اف، رئیس‌جمهور آذربایجان و دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا رسید، مسیر مواصلاتی میان سرزمین اصلی آذربایجان با منطقه نخجوان، ترکیه و اروپا با نام مسیر ترامپ برای صلح و شکوفایی بین‌المللی (TRIPP) ایجاد خواهد شد. مسیری متشکل از چند محور که به مدت ۹۹ سال اداره آن با ایالات متحده آمریکا ست. موضوع زنگزور برای ایران بسیار با اهمیت است. چرا که می‌تواند تبعات امنیتی و اقتصادی برای کشور داشته باشد. با این همه اما دو موضع متضاد از سوی مقامات و دستگاه‌های کشورمان در روزی که گذشت، مشاهده کردیم. نکته جالب آن که وزارت خارجه روسیه هم موضع نرمی نسبت به این توافق نشان داد.

▼ دو موضع متفاوت از ایران

وزارت امور خارجه کشورمان، روز گذشته بر بیانیه‌ای اعلام کرد: «جمهوری اسلامی ایران با دقت رهنمایی جاری در منطقه قفقاز جنوبی را دنبال می‌کند و با هر دو کشور همسایه، جمهوری آذربایجان و جمهوری ارمنستان، در خصوص این تحولات در ارتباط است. بدون تردید صلح و ثبات در منطقه قفقاز به نفع همه کشورهای منطقه است. جمهوری اسلامی ایران با استقبال از نهایی شدن متن توافق صلح توسط دو کشور، این تحول را گامی مهم در تحقق صلح پایدار در منطقه ارزیابی می‌کند. در عین حال نگرانی خود را از پیامدهای منفی هرگونه مداخله خارجی به هر شیوه و شکلی، به‌ویژه در مجاورت مرزهای مشترک، که مخل امنیت و ثبات پایدار منطقه باشد ابراز می‌دارد. جمهوری اسلامی ایران ضمن تأکید بر اتخاذ تدابیر سیاسی، حقوقی و اقتصادی برای تأمین حقوق و منافع ملی خود، باور دارد که ایجاد مسیرهای ارتباطی و رفع انسداد شبکه‌های مواصلاتی زمانی در خدمت ثبات، امنیت و توسعه اقتصادی ملت‌های منطقه خواهد بود که در چارچوب منافع متقابل، رعایت حاکمیت ملی و تمامیت ارضی کشورها و منطقه و بدون مداخلات خارجی باشد. جمهوری اسلامی ایران آماده تداوم همکاری‌های سازنده و مبتنی بر منافع متقابل با هر دو کشور جمهوری آذربایجان و جمهوری ارمنستان برای صیانت از صلح و ثبات و توسعه اقتصادی منطقه از طریق همکاری‌های دوجانبه و منطقه‌ای، همچون سازوکار ۳+۳، می‌باشد.»
اما ساعتی نگذشته بود که مصاحبه‌ای از علی اکبر ولایتی، مشاور امور بین الملل مقام رهبری با خبرگزاری تسنیم منتشر شد؛ مصاحبه‌ای که در بخشی از آن به موضوع زنگزور نیز اشاره شد. بعضی از بخش‌های این مصاحبه و لحن ولایتی مورد توجه قرار گرفت. او در بخش آغازین مصاحبه می‌گوید: «مگر قفقاز جنوبی یک منطقه بی‌صاحب است که ترامپ آن را اجاره کند؟ قفقاز یکی از حساس‌ترین نقاط جغرافیایی دنیاست و این گذرگاه نه به دالانی در مالکیت